

ZESZYTY NAUKOWE WYŻSZEJ SZKOŁY PEDAGOGICZNEJ W BYDGOSZCZY
STUDIA Z WYCHOWANIA MUZYCZNEGO 1981 z. 5

STANISŁAW ŚWIĄDER
WSP Bydgoszcz

SPOŁECZNO-ARTYSTYCZNA DZIAŁALNOŚĆ CHORU
AKADEMICKIEGO WYŻSZEJ SZKOŁY PEDAGOGICZNEJ
W BYDGOSZCZY

Celem niniejszego artykułu jest przedstawienie osiągnięć zespołu chóralnego Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Bydgoszczy w latach 1970-1979. Chór, oprócz podstawowej działalności, jaką jest opracowywanie i wykonywanie pieśni, spełnia doniosłą rolę wychowawczą¹. Z tych to względów zajęcie się działalnością Chóru Akademickiego jako znaczącego ogniwa pracy kulturalnej uczelni, uznałem za celowe i społecznie uzasadnione. Artykuł nie zawiera naukowych analiz i uogólnień. Jest to raczej próba rekapitulacji najważniejszych wydarzeń w życiu chóru, wiążących się z występami na terenie uczelni i w środowisku pozauczelnianym.

W październiku 1979 roku minęło dziesięć lat działalności naukowo-dydaktycznej Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Bydgoszczy. W całokształcie działalności nie zabrakło miejsca na rozwijanie wielu inicjatyw kulturalnych wiążących się z kształtowaniem zainteresowań muzycznych oraz upowszechnianiem muzyki wśród studentów. Szczególną rolę odegrał tu Zakład Wychowania Muzycznego, a od 1976 roku - Instytut Wychowania Muzycznego. Z inicjatywy kierownictwa zakładu powstało szereg zespołów muzycznych, z których większość działa do chwili obecnej. Największą renomę spośród tych zespołów zdobył sobie Chór Akademicki, który powstał w listopadzie 1970 roku z inicjatywy dra Eugeniusza Rogalskiego pod patronatem Jego Magnificencji Rektora prof. dra hab. Bogdana Głębowicza. Zespół powstał jako chór mieszany czterogłosowy i w takiej formie działa do dnia dzisiejszego.

Początki działalności były trudne. Chór nie posiadał repertuaru i stałego miejsca prób z odpowiednio do tych celów

przystosowaną salą. Brak było także tradycji wśród studentów w uprawianiu takiej formy muzykowania. W skład chóru weszło wówczas 28 studentów, którzy jeszcze w 1970 roku wystąpili podczas akademii poświęconej rocznicy Wielkiej Rewolucji Socjalistycznej. Miejszem występu była sala gimnastyczna ówczesnej Wyższej Szkoły Nauczycielskiej. Chórem dyrygował mgr Jan Lach, wykładowca Zakładu Wychowania Muzycznego, który tę funkcję pełni do dnia dzisiejszego. Pierwszy występ chóru należał do udanych, o czym świadczyły wypowiedzi słuchaczy². Od tego momentu, w miarę rozwoju swojej działalności chór zaczął zyskiwać sobie rozgłos i uznanie zarówno władz uczelni, jak i czynników społeczno-politycznych województwa bydgoskiego.

Na dotychczasową działalność koncertową zespołu składają się występy o charakterze czysto muzycznym, okazjonalnym ze względu na treść danej imprezy - społeczno-politycznym. Koncerty o charakterze czysto muzycznym mają za zadanie zapoznać słuchaczy z wartościową literaturą chóralną. Na pierwszy plan wysuwa się tu zatem umuzykalniająca funkcja zespołu realizowana obok zadań ideowo-wychowawczych. Począwszy od 1970 roku chór systematycznie poszerzał swój repertuar. Liczba opracowanych w latach 1970-1979 pieśni wyniosła 115 pozycji. Jest to liczba imponująca, świadcząca zarazem o dużym nakładzie pracy zarówno dyrygenta, jak i całego zespołu, który rozrósł się do liczby 86 osób.

Z przeprowadzonej analizy wymienionych 115 pozycji wynika, że stanowią one wybór najcenniejszych utworów, przede wszystkim polskich kompozytorów pieśni chóralnych. Oto niektóre przykłady:

Stanisław Kazuro	-	"Gra fal"
Stanisław Kazuro	-	"Kołysanka"
Stanisław Kazuro	-	"Krakowiak"
Tomasz Kiesewetter	-	"Biały gołąb"
Wacław Lachman	-	"Deszcz jesienny"
Wacław Lachman	-	"Niech na zawsze"
Wacław Lachman	-	"Tam w ogródeczku"

Jan Karol Lasocki	-	"Cyranezka"
Jan Karol Lasocki	-	"Oj świeci miesiąc"
Jan Maklakiewicz	-	"Kołysanka"
Jan Maklakiewicz	-	"Pieśń o polskim morzu"
Piotr Maszyński	-	"Mazur"
Piotr Maszyński	-	"Oj, ziemio"
Piotr Maszyński	-	"Wieczór na wsi"
Stanisław Moniuszko	-	"Kum i kuma"
Stanisław Moniuszko	-	"Kozak"
Stanisław Moniuszko	-	"Pieśń żeglarszy"
Stanisław Moniuszko	-	"Przylecieli sokołowie"
Stanisław Moniuszko	-	"Znasz-li ten kraj"
Stanisław Moniuszko	-	"Postój, piękna gołąbeczko"
Zygmunt Noskowski	-	"Dobranoc"
Zygmunt Noskowski	-	"W lesie"
Feliks Nowowiejski	-	"Krakowskie wesele"
Feliks Nowowiejski	-	"Jak szumi Bałtyk"
Feliks Nowowiejski	-	"Słowiczku mój"
Tadeusz Paciorkiewicz	-	"Pieśń o Mazowszu, Wiśle i Warszawie"
Tadeusz Szeligowski	-	"Pod okapem śniegu"
Karol Szymanowski	-	"Ach, któż tam puka"
Karol Szymanowski	-	"Bicem kunia"
Karol Szymanowski	-	"Hej, wołki moje"
Jan Michał Wieczorek	-	"Astronom"
Stanisław Wiechowicz	-	"Mruczkowe bajki"
Stanisław Wiechowicz	-	"Nie chcę Cię Kasiuniu"
Michał Woźny	-	"Oda na cześć Kopernika"

Z wykazu utworów wynika, że przeważają w nim pieśni patriotyczne zarówno tradycyjne, jak i współczesne. Większość pieśni, jak już stwierdziliśmy, należy do najcenniejszych pozycji polskiego repertuaru pieśni chóralnych. Z analizy programów występów chóru wynika także, iż najczęściej prezentowane były pieśni o treści patriotycznej. Tematykę utworów opracowanych przez Chór Akademicki w latach 1970-1979 obrazuje poniższa tabela.

Tematyka utworów	Ileść tytułów	Procent
o treści patriotycznej	62	53,9
ogólnomuzyczne	44	38,3
ludowe i o tematyce ludowej	9	7,8
Razem	115	100,0

Pierwszy artykuł traktujący o chórze Wyższej Szkoły Pedagogicznej wydrukowała "Gazeta Pomorska" z dnia 22 czerwca 1972 roku. Autorka publikacji pt. "Studenci swemu miastu"³ pisała: "Wykonywane przez chór studencki pod dyrekcją Jana Lacha pieśni "Znasz-li ten kraj", "Pieśń żeglarzy", fragmenty "Sonetów krymskich", kantaty "Milda" oraz fragmenty opery "Straszny dwór" Stanisława Moniuszki brzmiały ładnie, odśpiewane zostały już z pewną kulturą muzyczną".

Z roku na rok podnosił się poziom chóru, o czym świadczył stopień trudności wykonywanych utworów oraz jakość interpretacji artystycznej. Majowe koncerty z cyklu "Studenci swemu miastu" stały się głównym sprawdzianem sprawności chóru i jego poziomu artystycznego⁴. W kolejnym koncercie z tego cyklu zorganizowanym w 1973 roku chór zaprezentował między innymi kantatę W. Muradellego "Buchenwaldzki dzwon" wykonaną z towarzyszeniem zespołu instrumentalnego. Na temat tego występu czytamy w kronice chóru: "Słuchacze byli tak zafascynowani utworem oddającym w pełni grozę okupacyjnej nocy rozciągającej się nad dziedzińcem obozu koncentracyjnego, że po jego zakończeniu siedzieli bez ruchu przykuci do krzeseł. Dopiero po chwili rozległy się gromkie brawa, ludzie wstali z miejsca okazując w ten sposób swój szacunek i uznanie zarówno dla utworu, jak i jego wykonawców"⁵.

W roku akademickim 1973/1974 mgr Jan Lach z powodu choroby gardła przekazuje chór mgrowi Wojciechowi Figurskiemu. W tym okresie zespół opracował m.in. trudną technicznie "Pieśń o Mazowszu, Wiśle i Warszawie" T. Paciorkiewicza oraz

"Witaj królu" K. Kurpińskiego. Mgr Figurski kończy swoją kadencję pracy z chórem koncertem w sali Filharmonii Pomorskiej. Występ został również wysoko oceniony przez słuchaczy.

Po okresie rekonwalescencji, dyrygent Jan Lach, przystępuje do pracy z chórem ze zdwojoną energią. Wprowadza do repertuaru także utwory przeznaczone dla solistów z towarzyszeniem chóru. Powołuje do życia Zespół Pieśni Dawnej, którego zadaniem jest kultywowanie muzyki wokalnejsj epoki renesansu. Członkami zespołu zostają studenci odznaczający się bardzo dobrymi warunkami głosowymi. Dyrygent wyszedł ze słusznego założenia, że uprawianie muzyki kameralnej stanowi najlepszą szkołę wykonawstwa chóralnego. Członkowie Zespołu uczestniczą nadal w działalności Chóru Akademickiego.

W roku 1976 chór wystąpił z koncertami dla zakładów pracy miasta Bydgoszczy coraz mocniej zaznaczając swoją aktywność kulturalną na rzecz środowiska pozastudenckiego. W tradycyjnym koncercie majowym zaprezentowano m.in. "Pieśń o tajdze" J. Milutina - utwór na chór mieszany i solistkę. Wykonawczynią partii solowej była mgr Halina Matysiak starszy wykładowca Instytutu Wychowania Muzycznego. W tym samym roku chór nagrywa audycję radiową pt. "Pieśni kompozytorów polskich i radzieckich", którą emitowała bydgoska rozgłośnia Polskiego Radia w dniu 26 maja.

Znaczącym momentem w życiu chóru było przyjęcie go w roku 1976 w poczet członków Polskiego Związku Chórów i Orkiestr⁶. Było to niewątpliwe wyróżnienie młodego jeszcze zespołu, który wszedł tym samym do grona długoletnich, zasłużonych chórów. Fakt ten zmobilizował dyrygenta do nawiązania współpracy z innymi placówkami i instytucjami zajmującymi się upowszechnianiem muzyki. Nawiązano m.in. kontakt z przedsiębiorstwem "Bydgoska Estrada". Kontakt ten okazał się bardzo owocny. Przy współpracy z "Bydgoską Estradą" chór przygotował znane oratorium Ernesta Brylla i Katarzyny Gaertner "Zagrajcie nam wszystkie srebrne dzwony". W obsadzie solistów, obok wykonawców profesjonalnych, jak Elżbieta Igras,

znaleźli się także studenci Wyższej Szkoły Pedagogicznej Krzysztof Grubinski i Ryszard Wichrowski. Od stycznia do czerwca 1976 chór wystąpił z oratorium 25 razy, przedstawiając ten utwór w Bydgoszczy, Toruniu, Włocławku, Zielonej Górze, Legnicy, Grudziądzu, Świeciu, Chojnicach, Chełmnie, Żninie i Krajence. Oratorium było przyjmowane z entuzjazmem przy kompletach na widowni. Bardzo życzliwie oceniono jego wykonanie, zwracając uwagę na "świeżość interpretacji, dużą muzykalność zespołu, a także ogromne zaangażowanie artystów - studentów"⁷.

W kolejnym koncercie z cyklu "Studenci swemu miastu" w maju 1976 roku chór zaprezentował na estradzie Filharmonii Pomorskiej obszerne fragmenty oratorium. W tym samym roku Toruńskie Towarzystwo Kultury i Pomorski Związek Chórów i Orkiestr zaprosiły zespół do udziału w wielkim przeglądzie chórów z województw bydgoskiego, toruńskiego i włocławskiego. Przegląd, który przybrał formę konkursu, odbył się dnia 21 listopada 1976 roku. Chór Akademicki z Bydgoszczy uzyskał w tym konkursie najwyższą punktację⁸.

Z roku na rok rosła popularność chóru, o czym świadczą liczne zamówienia na jego występy ze strony zakładów pracy, organizacji politycznych i społecznych. Między innymi zespół wziął udział w 1977 roku w wojewódzkiej akademii poświęconej 60 Rocznicy Wielkiej Rewolucji Socjalistycznej. Czołowym wydarzeniem w działalności chóru w 1977 roku był udział w VI Ogólnopolskim Festiwalu Pieśni Zaangażowanej w Katowicach p.n. "Czerwona Lutnia". Występ Chóru Akademickiego zyskał najwyższe uznanie jurorów. Zespół zdobył I miejsce w kategorii chórów mieszanych i wziął udział w koncercie laureatów w Jastrzębiu Zdroju. Na temat koncertu prasa śląska pisała: "Koncert laureatów dostarczył słuchaczom wielu artystycznych przeżyć. Spośród utworów przedstawianych przez wyróżnione zespoły szczególne wrażenie wywarła kantata "Buchenwaldzki dzwon" w wykonaniu Chóru Akademickiego WSP w Bydgoszczy"⁹.

W roku 1978 chór nawiązał współpracę z Zarządem Wojewódzkim Socjalistycznego Związku Młodzieży Polskiej w Bydgoszczy. Wynikiem tej współpracy był między innymi udział chóru w galowym koncercie p.n. "Polska - nasza Ojczyzna, Polska - nasza Przyszłość", który odbył się dnia 1 marca 1978 roku. Działalność społeczno-artystyczna chóru w drugiej połowie 1978 roku, związana była głównie z przygotowaniem programu do imprez odbywających się dla uczczenia 35-lecia Ludowego Wojska Polskiego i 30-lecia Kongresu Zjednoczeniowego polskiego ruchu robotniczego. Obchody jubileuszu Wojska Polskiego zespół zaakcentował udziałem w dwóch koncertach: w imprezie pn. "Studenci żołnierzom" zorganizowanej przez Zarząd Wojewódzki SZMP oraz w koncercie, który odbył się w sali Filharmonii Pomorskiej. Organizatorem tego koncertu był Bydgoski Okręg Polskiego Związku Chórów i Orkiestr. Na obydwóch koncertach obecni byli przedstawiciele władz politycznych i administracyjnych województwa bydgoskiego oraz dowództwa Pomorskiego Okręgu Wojskowego. Występy chóru oceniono bardzo wysoko, czego wyrazem były listy i dyplomy uznania nadane zespołowi za popularyzowanie pieśni żołnierskich. Koncertem w Teatrze Polskim w Bydgoszczy zainaugurowano obchody 30-lecia Kongresu Zjednoczeniowego. Koncert nosił znamienny tytuł "Pokolenie - Pokoleniom". Chór wystąpił tu z bogatym repertuarem inscenizowanych pieśni powstałych w latach 1945-1950.

Szczególnie obfity w wydarzenia artystyczne był dla chóru rok 1979. Spośród wielu występów należy tu wymienić koncert w auli Państwowej Wyższej Szkoły Muzycznej w Warszawie /29.04.1979/, występ w ramach festiwalu chórów studenckich Academia Cantat w Szczecinie /12-13.05.1979/, koncert w ogólnopolskim programie Polskiego Radia /20.04.1979/ i inne. W przeglądzie artystycznym Bydgoskiego Okręgu Spiewaczego, który odbył się w Inowrocławiu /10.06.1979/ chór uzyskał najwyższą punktację jury spośród 12 występujących zespołów.

Na osobną uwagę zasługuje cykl występów chóru zorganizowanych z okazji X-lecia jubileuszu Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Bydgoszczy. Punktem kulminacyjnym tego cyklu był występ w ramach uroczystości inaugurującej rok akademicki 1979/80. W ramach tego występu chór wykonał publicznie po raz pierwszy "Pieśń Szkoły" napisaną i skomponowaną przez Eugeniusza Rogalskiego.

Na przestrzeni 9-letniej działalności Chór Akademicki występował we wszystkich ważniejszych uroczystościach na terenie uczelni i w środowisku bydgoskim. Były to uroczystości związane z rocznicami państwowymi oraz innymi ważnymi wydarzeniami w życiu narodu i społeczeństwa. Chór uczestniczył w akademiach pierwszomajowych, w uroczystościach organizowanych z okazji Dnia Wojska Polskiego, Rocznicy Rewolucji Październikowej, Dnia Milicjanta, Dnia Kolejarza, Dnia Nauczyciela. Występował także okazjonalnie na uroczystościach organizowanych przez różne środowiska społeczno-zawodowe. W latach 1972-1979 Chór Akademicki wystąpił ogółem 78 razy. Statystycznie wypada tu około 10 występów rocznie.

Głównym zadaniem dokonanego w tym artykule przeglądu działalności Chóru Akademickiego Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Bydgoszczy było ukazanie najważniejszych osiągnięć społeczno-artystycznych zespołu. Miarą tych osiągnięć jest imponująca ilość występów, ich różnorodność i zasięg oddziaływania, udział w koncertach o charakterze ideowo-wychowawczym. Omawiany chór zdobył sobie wysoką rangę nie tylko w środowisku studenckim. Jego działalność jest wysoko notowana w Polskim Związku Chórów i Orkiestr, w Międzynarodowym Stowarzyszeniu Młodzieży Muzycznej Jeunesses Musicales¹⁰, w Socjalistycznym Związku Młodzieży Polskiej.

Zespół wrósł w środowisko, stając się ważnym elementem jego kultury. Świadczy o tym uznanie władz politycznych województwa bydgoskiego wyrażone listem gratulacyjnym I sekretarza Komitetu Wojewódzkiego Polskiej Zjednoczonej Partii

Robotniczej skierowanym do chóru, zawierającym słowa podziękowania za całokształt pracy artystycznej oraz propagowanie treści ideowo-wychowawczych.

W świetle przedstawionych faktów zarysowuje się obraz chóru jako znaczącego środowiska wychowawczego dla członków zespołu oddziałującego przy tym na szersze kręgi odbiorców. Fakt ten jest godny podkreślenia już choćby z uwagi na wartości pedagogiczne uczestnictwa w działalności chóru studentów wychowania muzycznego - przyszłych organizatorów i dyrygentów chórów szkolnych.

PRZYPISY

- ¹ Por. E. Rogalski, Funkcje wychowawcze amatorskiego ruchu chóralnego, Bydgoszcz 1978, s. 8
- ² Pozytywną opinię wyrazili między innymi członkowie Kolegium Rektorskiego na posiedzeniu w dniu 15.XI.1970 roku
- ³ A. Weber, Studenci swemu miastu. "Gazeta Pomorska" 22.VI.72r.
- ⁴ Inicjatorem cyklu koncertów był dr Eugeniusz Rogalski, który dotąd kieruje jego stroną artystyczną. Koncerty odbywają się corocznie w miesiącu maju w sali Filharmonii Pomorskiej. Cykl rozpoczęto w 1972 roku.
- ⁵ Z kroniki Chóru Akademickiego Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Bydgoszczy.
- ⁶ Uchwała zarządu Pomorskiego Oddziału Polskiego Związku Chórów i Orkiestr z dnia 5.08.1975.
- ⁷ A. Weber, Zagrajcie nam wszystkie srebrne dzwony "Gazeta Pomorska", 24.02.1976
- ⁸ Fotokopia protokołu komisji oceniającej znajduje się w archiwum chóru.
- ⁹ Artykuł redakcyjny: Zakończenie festiwalu Czerwona Lutnia. "Dziennik Zachodni", 12.12.1977
- ¹⁰ Por. Folder "Jeunnesses Musicales WSP Bydgoszcz" 1975, s.12